

Jalostuksen tavoiteohjelma 2016–2020

SARPLANINAC

Hyväksytty Sarplaninac Club Finland ry:n hallituksen kokouksessa 30.8.2015.

Sisällys

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA	4
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	4
4. RODUN NYKYTILANNE	5
4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja	5
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	8
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	8
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	8
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet	8
4.2.4 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelma-kohdista sekä niiden korjaamisesta.....	9
4.3 Terveys ja lisääntyminen	9
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	9
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet.....	12
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	12
4.3.4 Lisääntyminen.....	13
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	13
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	13
4.4 Ulkomuoto	13
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	14
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	14
6.1 Jalostuksen tavoitteet	14
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	14
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	15
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	16
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	17
7. LÄHTEET	17
8. LIITTEET	18

1. YHTEENVETO

Sarplaninac on vanha ja alkukantainen laumanvartijarotu, jota alkuperämaissa, entisen Jugoslavian alueella, käytetään edelleen karjanvartijana sekä armeijan ja rajavartioston vartiointi- ja rajanvalvontatehtävissä. Suomessa rotu on yhä harvinainen, vaikka ensimmäinen yksilö tuotiin Suomeen jo vuonna 1989.

Geneettinen populaatio Suomessa on suhteellisen laaja, huomioiden että koiria on määrällisesti vähän. Tähän on päästy tuomalla koiria ulkomailta, lähinnä alkuperämaista. Jalostuspohjan pitäminen mahdollisimman laajana onkin yksi tärkeimpiä lähtökotia, lisäksi korkeaa sukusiitosastetta tulee välttää.

Uudessa jalostuksen tavoiteohjelmassa tuodaan esille ne tavoitteet joita sarplaninacien jalostukselle on Suomessa asetettava, jotta kasvatusta on jatkossakin ylipäätään mahdollista. Jalostuksen painopisteitä ovat terve rakenne sekä laumanvartijalle tyypillisen luonteen ja käyttöominaisuuksien vaaliminen, unohtamatta rodulle tyypillistä ulkomuotoa. Kasvattajien tulisi kiinnittää huomiota kokoon, joka on rodulla ollut kasvusuunnassa. Koirat ovat kehittyneet liian suuriksi ja massiivisiksi pysyäkseen terveisinä, ja kyetäkseen toimimaan alkuperäisessä käyttötarkoituksessa. Erittäin suurten koirien jalostuskäyttöä tulisikin harkita tarkoin, jotta koirien koko ei suurene entisestään.

Rodun koon rajoittaminen on tullut ajankohtaiseksi myös Serbian ja Makedonian välisissä keskusteluissa, ollen keskustelun aiheena jo vuosia rotumäärittelyn muuttamiseksi. Serbialaiset haluavat ylärajan koiran koolle, sen sijaan Makedonialaiset eivät halua rajoituksia.

Jalostuksen tavoiteohjelman tarkoituksena on myös pohtia rodun nykytilannetta erilaisista näkökulmista sekä jakaa tietoa rodusta kiinnostuneille henkilöille. Sarplaninacien terveystilanteesta on vähän tilastotietoa kyselytutkimuksista huolimatta. Myöskään alkuperämaista ei löydy tutkittua tietoa. Usein lopetustapauksissa koira on haudattu ilman tutkimuksia, ja näin menetetty arvokasta tietoa. Yhdistys pyrkiikin aktiivisesti kannustamaan omistajia terveystietojen lähettämiseksi yhdistykselle.

Muut todetut sairaudet ovat olleet lähinnä yksittäistapauksia. Näitä ovat iho-oireet, korvatulehdus, syöpätapaukset, vatsalaukunkiertymä, kohtutulehdus, ruoka-aineallergia, kilpirauhasen vajaatoiminta, spondyloosi ja seroidilipofuskiinosis.

Huomioiden historia ja käytettävissä olevat terveystiedot, suurimpana vaaratekijänä rodun kannalta voidaan pitää geenipohjan kapenemista pienen populaation vuoksi.

Tavoiteohjelmassa selvitetään rodun nykytilaa, asetetaan jalostukselle selkeät tavoitteet ja määritellään keinot, joilla tavoitteisiin pyritään. Tavoiteohjelma päivitetään viiden vuoden välein ja uusitaan kokonaisuudessaan 10 vuoden välein.

Jalostuksen tavoiteohjelma tiivistettynä:

- terveyden ylläpitäminen ja edistäminen
- hyvän rakenteen säilyttäminen
- alkuperäisen luonteen ja käyttötarkoituksen säilyttäminen
- rodun koon kasvun hillitseminen
- geenipohjan säilyttäminen ja lisääminen
- kotimaisen kasvatustyön mahdollistaminen (nykyisen PEVISAn penturajoitus estää kasvatustoiminnan, sillä kahdeksan jälkeläisen määrä on liian pieni)

2. RODUN TAUSTA

Rodun synty ja kehittyminen

Sarplaninac on erittäin vanha rotu. Tämä molossien jälkeläinen paimensi ja vartioi karjaa Balkanin niemimaalla jo illyyriä (muinaiset albaanit) ja roomalaisten aikana, eräiden lähteiden mukaan jopa 10 vuosisataa eKr. Tosin historia on erilaisten yhteensattumien vuoksi virallisesti tuntenut sen nykyisellä nimellä vasta vuodesta 1957.

Sarplaninac on saanut nimensä Shar Planina - vuorijonosta, joka sijaitsee Luoteis-Makedoniassa, Albanian rajan tuntumassa. Se on Makedonian kansalliskoira, ja sillä on muutenkin erityinen merkitys sekä maan historiassa, että nykypäivänä. Vuoristojen paimenet ovat käyttäneet sarplaninacia laumaa vartioivana paimenkoirana petoeläimiä ja varkaita vastaan jo ammoisista ajoista myös Kosovossa, Serbiassa, Montenegrossa ja Bosniassa.

Rotu esitettiin ensimmäisen kerran Ljubljanan kansainvälisessä koiranäyttelyssä vuonna 1926. Sarplaninac rekisteröitiin Kansainväliseen Kennelliittoon (FCI) vuonna 1939 Illyyriä paimenkoirana, numerolle 41. Sitä on virheellisesti joskus kutsuttu Karsin alueen mukaan Karstin paimenkoiraksi, joka on kuitenkin eri rotu. Vuonna 1954 nimi muutettiin Jugoslavian Kennelliiton toimesta (Makedonian - Jugoslavian paimenkoiraksi) Sarplaninaciksi.

Makedoniassa ja muualla entisen Jugoslavian alueella koirien tarkkaa lukumäärää on vaikea sanoa, koska sieltä löytyy myös ns. vuoristo- / kotikoiria, jotka eivät ole missään rekisterissä. Arvio sarplaninacien määrästä Balkanin alueella on n. 70 000, ja niistä n. 7000 on rekisteröityä (tietolähde: Rade Vesic, Serbia). Suurimmat kannat Balkanin ulkopuolelta löytyvät Unkarista ja Ranskasta. Tanskassa rotu on kielletty.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Ensimmäinen sarplaninac tuli Suomeen vuonna 1989. Parin vuoden aikana niitä tuotiin vajaa kolmekymmentä yksilöä lähinnä entisen Jugoslavian alueelta, mutta myös Ranskasta ja Unkarista. Sarplaninacien määrä ei ole kasvanut sitten alkuvuosien, johtuen koirien haasteellisesta luonteesta kuin kasvattajien vähäisyydestäkin. Juuri luonteen takia kasvattajan ammattitaito onkin tämän rodun kohdalla erittäin tärkeää. Kysytään silmää valittaessa pennuille sopivaa kotia ja oikeaa perhettä, ja myös kanttia kieltäytyä, jos vähääkään epäillään ostajaehdokkaan sopivuutta. Itsestään selvää on, että kasvattajan ja uusien omistajien välinen yhteydenpidon tulisi jatkua koko koiran eliniän.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Rotuyhdistys Suomen Sarplaninac ry perustettiin 15.8.1992 Palvaanjärvellä. Ensimmäiset kymmenen vuotta yhdistyksen toiminta oli aktiivista, mutta jatkuvien erimielisyyksien vuoksi suurin osa jäsenistöstä irtisanoutui yhdistyksestä, mukaan lukien kaikki aktiiviset kasvattajat. Heidän toimintansa jatkui ilman rekisteröityä yhdistystä clubina. Erinäisten tapahtumien jälkeen rodun tulevaisuudesta huolestuneina klubilaiset liittyivät takaisin rotujärjestöön, ja äänestivät uuden hallituksen vuonna 2012. Tämä johti jälleen erimielisyyksiin siinä määrin, että yhdistys päätettiin purkaa. Suomen Sarplaninac ry purettiin 8.3.2014.

Sarplaninac Club Finland ry:n perustamiskokous pidettiin 5.1.2014. Perustajajäsenet ovat alkuperäisen yhdistyksen perustajajäseniä sekä rodun pitkäaikaisia kasvattajia. Yhdistyksen kotipaikkana on Urjala ja toimialueena koko maa.

Sarplaninac Club Finland ry:n hallituksen jäsenet ovat keränneet ja tilastoineet tietoa rodun terveydestä vuodesta 1989 lähtien. Yhdistys järjestää jalostustarkastuksia sekä pyydettäessä antaa jalostusneuvoja ja -suosituksia rotumme kasvattajille. Yhdistyksemme tekee rotua tunnetuksi julkaisemalla jäsenlehteä ja ylläpitämällä yhdistyksemme www-sivuja, järjestämällä keskustelu- ja koulutustilaisuuksia sekä jäsenistölle että ulkomuototuomareille, ja järjestämällä kursseja, leirejä ja kokeita. Kerran vuodessa viikonloppuleirin yhteydessä, on alkuperämaan asiantuntijoita luennoimassa. Yhdistys julkaisee Sarppi - lehteä, joka ilmestyy 1-2 kertaa vuodessa. Siinä julkaistaan mm. ulkomaantuonnit, viralliset näyttely-, koe- ja kuvaustulokset. Yhdistyksen kotisivut löytyvät osoitteesta <http://sarplaninacclubfinland.weebly.com/>.

Hallitus

Yhdistyksen asioita hoitaa hallitus, jonka valitsee yhdistyksen vuosikokous. Hallitukseen kuuluu puheenjohtaja ja neljä varsinaista jäsentä, ja kaksi varajäsentä. Puheenjohtaja, jäsenet ja varajäsenet valitaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Hallitus valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan sekä nimeää keskuudestaan tai ulkopuoleltaan sihteerin, rahastonhoitajan ja muut tarvittavat toimihenkilöt.

Yhdistyksen jäseneksi voi liittyä yksityinen henkilö tai rekisteröity yhdistys, joka hyväksyy yhdistyksen tarkoituksen ja säännöt. Jäsenyyttä anotaan Sarplaninac Club Finland ry:n hallitukselta, joka hyväksyy tai hylkää anomuksen.

Yhdistyksellä ei ole erillistä jalostustoimikuntaa, vaan jalostukseen liittyvistä asioista päättää hallitus.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20–50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi

pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä (MMT Katariina Mäki 5.8.2013)

Tehollinen populaatiokoko määrittää jalostuspohjan laajuutta. Mitä pienempi tehollinen populaatio on, sitä nopeammin sen keskimääräinen sukusiitosaste kasvaa ja geenit homotsygoituvat. Tällöin populaatiosta menetetään monia geenejä, mikä kaventaa jalostuspohjaa peruuttamattomasti. Lisäksi se alentaa populaation vastustuskykyä erilaisia uhkatekijöitä, kuten perinnöllisiä sairauksia, vastaan. Olisi suotavaa käyttää mahdollisimman monia perusvaatimukset täyttäviä yksilöitä, sekä uroksia, että narttuja jalostukseen tasaisesti ja välttää käyttämästä yhtä koiraa ”liikaa”.

Sarplaninacien kanta Suomessa pohjautuu Balkanin sukulinjoihin.

Rekisteröintimäärät Suomessa

Taulukko 1. Rekisteröinnit jakaantuvat vuosina 1989–2014 seuraavasti:

Vuosi	Pennut (kotimaiset)	Tuonnit	Rekisteröinnit yhteensä	Pentueet
1989	0	3	3	0
1990	0	9	9	0
1991	0	8	8	0
1992	8	7	15	1
1993	22	1	23	3
1994	22	0	22	3
1995	12	6	18	2
1996	8	3	11	2
1997	9	0	9	2
1998	7	2	9	2
1999	8	1	9	2
2000	8	0	8	2
2001	13	3	16	2
2002	5	2	7	1
2003	0	1	1	0
2004	10	0	10	1
2005	0	0	0	0
2006	3	1	4	1
2007	3	2	5	1
2008	5	4	9	1
2009	22	2	24	3
2010	0	2	2	0
2011	5	1	6	1
2012	0	0	0	0
2013	9	0	9	2
2014	1	1	2	1
Yhteensä	180	59	239	33

Suomessa on vuosina 2012 - 2014 rekisteröity 11 rotunsa edustajaa, joista tuontikoiria 2. Tuontikoirien osuus vuodesta 1989 lähtien on erittäin suuri koko koiramäärään suhteutettuna. Kaikki tuontikoirat eivät näy tilastoissa, sillä osaa tuontikoirista ei ole rekisteröity Suomen Kennelliiton rekisteriin.

Sukusiitos

Sukusiitos tarkoittaa, että parittelevat koirat ovat keskenään läheisempää sukua, kun populaation yksilöt keskimäärin. Yksilö saa puolet geeneistään isältään ja puolet emältään. Yksilön sukusiitosaste riippuu siitä, paljonko vanhemmat ovat sukua keskenään. Sukusiitosaste kuvaa jälkeläisten todennäköisyyttä periä (esi)vanhemmiltaan sama geeniversio. Tällöin yksilöllä on vähintään yksi esivanhempi, joka löytyy molempien vanhempien sukutaulusta. Mitä useampia näitä esivanhempiä sukutauluista löytyy ja mitä lähempänä sukua nämä ovat yksilölle, sitä korkeampi sukusiitosaste on.

Jos sukusiitosta ei ole, on sukusiitosaste nolla. Sukusiitoksen kasvaessa sukusiitosprosentti kasvaa. Vanhempien ja jälkeläisten välillä on sukulaisuusaste aina 50 %, samoin täyssiarten. Seuraavaan sukupolveen mentäessä sukulaisuussuhde puolittuu. Yksilön sukusiitosaste on suoraan vanhempien sukulaisuussuhde puolitettuna. Sisäsiitokseksi lasketaan se, että paritettavat ovat serkukset tai sitä läheisempää sukua toisilleen (sukusiitosaste 6,25 % tai suurempi). Populaation sukusiitosasteen keskiarvo saisi nousta korkeintaan yhden prosentin sukupolvessa. Sukusiitoksen vähentämiseksi olisi tärkeää saada mahdollisimman erisukuisia koiria jalostuskäyttöön.

Sukusiitosaste on matemaattinen arvio, joka kuvaa yksilön mahdollisuutta periä esivanhemmiltaan identtisiä geenejä. Sukusiitosasteen avulla voidaan arvioida todennäköisyys sille, että sattumanvaraisesti valitun geenilokuksen alleelit, jotka yksilö on perinyt molemmilta vanhemmiltaan, ovat identtiset ja peräisin samalta yksilöltä. Siitosmatadorien käyttö vääristää rodun geenipoolia siten, että siitosmatadorien kantamat alleelit esiintyvät runsaina kannassa. Sukusiitos lisää todennäköisyyttä resessiivisten geenien aikaansaamien ei-toivottujen ominaisuuksien esiintymiselle populaatiossa. Tällaisia ovat mm. lisääntymis-, elin- ja vastustuskykyyn heikentävästi liittyvät ominaisuudet. Sukusiitosaste voidaan laskea 4–6 sukupolven perusteella. Sukusiitosaste olisi kuitenkin hyvä laskea useamman esim. yhdeksän sukupolven perusteella. Kennelliiton jalostustietokannassa ei ole (koiranet) mahdollisuutta laskea kattavasti useamman sukupolven sukusiitosastetta puuttuvien sukupolvitietojen vuoksi.

Sarplaninacien populaatio ja jalostuspohja Suomessa on niin pieni, että kasvatuspohja pelkästään suomalaisilla koirilla ei ole mahdollista. Kasvattajien on välttämätöntä etsiä mahdollisimman erisukuisia koiria koko maailman populaatiosta jalostusvalintoja tehdessään.

Ensimmäinen sarplaninac-pentue syntyi vuonna 1992. Vuosina 1992–2014 pentueita oli syntynyt Suomeen 33 ja koiria tuotu 59. Lisäksi on n. 10 tuontikoira, joita ei ole rekisteröity Suomen rekisteriin. Suomessa olevien sarplaninacien sukusiitosasteet ovat erittäin matalat, johtuen runsaasta tuontimäärästä.

Uusintayhdistelmät

Uusintayhdistelmä tarkoittaa saman nartun ja uroksen parittamista useammassa kuin yhdessä pentueessa. Uusintayhdistelmän käyttö on perusteltua kun pentueeseen syntyy vain samaa sukupuolta olevia, eikä kasvattaja näin ollen saa toivomaansa jalostusyksilöä. Käytännössä Suomessa syntyneiden koirien jalostuskäyttö on ollut todella vähäistä, ja on ollut useita pentueita joista yksikään yksilö ei ole mennyt jalostuskäyttöön.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmän mukaan sarplaninacin tulee olla hyväluonteinen, rauhallinen, suojelevainen, lahjomaton ja isännälleen uskollinen.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Luonteeltaan sarplaninac on rauhallinen, vieraita kohtaan pidättyväinen, omissa oloissaan viihtyvä ja itsenäinen. Sen voimakas vartioimis- ja puolustusvietti asettaa erityisiä vaatimuksia koiran omistajalle. Puolustusvietti rodun yksilöiden välillä vaihtelee, mutta vaihtelu voi olla suuri myös saman yksilön kohdalla tilanteesta riippuen. Oman koiran tunteminen ja tilanteiden ennakoiminen on erittäin tärkeää, sillä sarplaninacin suhtautuminen vieraisiin voi olla yllättävänkin aggressiivista.

Sarplaninac on vuosisatoja auttanut ihmistä toimimalla yksin tai muiden koirien kanssa laumassa, mutta kuitenkin itsenäisesti. Se on kyennyt huolehtimaan laumasta myös ollessaan kaukana paimenista ja tottunut tekemään päätöksensä itse. Sarplaninac on viisas ja oppii uusia asioita helposti, muttei välttämättä halua tehdä sitä mitä ohjaaja kulloinkin tahtoo. Harjoittelu vaatiikin ohjaajalta aivan mieletöntä kekseliäisyyttä ja huumorintajua, sillä koira kyllästyy helposti. Tullakseen toimeen tämän alkukantaisen koiran kanssa omistajalla pitää olla tietoa ja taitoa, mutta ennen kaikkea kärsivällisyyttä ja huumorintajua. Omistajan on oltava määrätietoinen ja oikeudenmukainen johtajan. Väkivallan käyttöä kasvatuksessa on vältettävä, sillä se voi kostautua myöhemmin ikävällä tavalla. Oikein kasvatettuna se rakastaa perheenjäseniään yli kaiken, ovat ne sitten kaksi- tai nelijalkaisia.

Sarplaninacilla on erittäin kehittynyt viestintäkieli; se ilmaisee itseään erittäin selkeästi kehollaan, hännällään, korvillaan ja ilmeillään. Kun koira oppii ”lukemaan” ja sen kanssa kommunikoidaan, siitä saa luotettavan ja uskollisen ystävän ja mitä parhaimman kaverin, jonka kanssa voi tehdä mitä tahansa ja joka kaikissa tilanteissa puolustaa laumaansa ja reviiriään.

Sarplaninacien luonteessa ei ole Suomessa oleellista muutosta tapahtunut viime vuosien aikana. Alkuperämaasta on tuotu Suomeen paljon koiria, joten eroa luoteissa ei Suomen ja alkuperämaan välillä ole. Muissa maissa ollaan siirtymässä takaisin jalostuksessa alkuperäisen luonteen mukaisiin koiriin. Temperamentiltaan rauhallisempia koiria on ollut helpompi esittää näyttelyissä ja pitää kotikoirina, mutta työominaisuuksien hävitessä on alettua hakea takaisin alkuperäistä terävämpää luonnetta takaisin.

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Sarplaninacin alkuperäinen käyttötarkoitus oli omistajan omaisuuden ja vartioinnin lisäksi lammaslaumojen vartiointi ja suojeleminen. Balkanin alueella rotua käytetään edelleen armeijan ja poliisin palveluksessa. Suomessa vain muutama yksilö on ollut työkoirana maatilalla, suurimman osan toimiessa aluevartijoina tai kotikoirina. Sarplaninacilla ei ole tällä hetkellä palveluskoiraoikeuksia.

Suomessa vain yksittäisiä koiria on käynyt Pk-kokeissa ja muutama koira on kilpaillut TOKOssa sekä rallytokossa. Yksi koira on läpäissyt raunioilla loppukokeen.

4.2.4 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelma-kohdista sekä niiden korjaamisesta

Vähäisten tulosten perusteella on vaikea todeta sarplaninacin käyttäytymiseen liittyviä erityisiä ongelmia tai korjaamisen aiheita. Liiallinen vartiointivietti voi nousta ongelmalliseksi piirteeksi asuttaessa kaupungissa ja taajamassa. Sarplaninacia harkitsevan on tärkeää miettiä koiraa hankkiessaan mitä ominaisuuksia siltä toivoo, ja mitä ominaisuuksia ei itsensä tai asuinympäristönsä vuoksi halua. Jalostusvalinnoissa tulee kiinnittää huomiota koirien luonteeseen ja sosiaaliseen käyttäytymiseen. Arkoja tai yliaggressiivisiä koiria ei saa käyttää jalostukseen.

4.3 Terveys ja lisääntyminen

Tilastoitua tietoa rodun sairauksista muissa maissa on hyvin vähän saatavissa. Koska Suomen kanta on suoraan Balkanilta, sairaustilannekaan ei oletettavasti poikkea maiden välillä.

Yleisesti voidaan olettaa että vialla on perinnöllinen tausta jos

- vikaa esiintyy suhteellisesti enemmän toisilleen sukua olevilla eläimillä kuin koko populaatiossa.
- Vika on lokalisoitunut samaan kehonosaan kaikilla toisilleen sukua olevilla eläimillä
- Vika ilmenee samassa iässä kaikille yksilöille ja taudinkulku on kaikilla samanlainen
- Vika yleistyy sisäsiitoksen myötä
- Vika esiintyy aina samanaikaisesti tietyn kromosomihäiriön kanssa ja
- Vika voidaan jäljittää jonkun tietyn proteiinin virherakenteeseen

Kaikista sairauksista ja ongelmista kannattaa pitää kirjaa ja huomioida ne jalostusvalinnoissa vaikka sairauden perinnöllisyydestä ei olisikaan täyttä varmuutta. Jalostuskoiran tulisi olla terve eli sillä ei ole toistuvia sairauksia tai alttiutta sairauksiin.

Mikäli jalostukseen käytetään koiraa, jolla on vähäisiä terveydellisiä puutteita, tulisi tällainen koira parittaa sellaisen koiran kanssa jolla ei ole vastaavia puutteita.

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Voimassa olevan PEVISAn lonkkaniveldysplasian raja-arvona on D ja lonkkakuvausikä vähintään 18 kk. Tutkimustuloslausunnon on oltava PEVISA-ohjeen mukaisesti voimassa astutushetkellä.

Lonkkaniveldysplasia

Lonkkaniveldysplasia on tunnetuin ja monella eri roduilla tavattu nivelten kehitykseen liittyvä sairaus. Sairauden suuri merkitys perustuu siihen, että lonkkanivel on takaraajan toiminnan kannalta keskeisen tärkeä nivel. Kaikkien muiden sekä etu- että takaraajan nivelten suhteen koira pystyy osittain kompensoimaan nivelessä olevaa toimintahäiriötä joustamalla enemmän muista nivelistä ja jäykistämällä viallinen nivel lihasten avulla. Eturaaja kiinnittyy koiran vartaloon pelkästään lihaksilla ja rakenne tuo sen takia joustoa raajan käyttöön. Jokainen askel, jonka koira ottaa, vaatii kuitenkin lonkkanivelen liikkumista. Tämän vuoksi lonkkanivelen dysplasia, siitä aiheutuva nivelruston vaurioituminen ja nivelrikko lonkkanivelessä, on paljon pahemmin koiraa rampauttava nivelsairaus, kuin vastaava nivelmuutos missä tahansa muussa nivelessä. Lonkkaniveldysplasian periytyvyysasteeksi on eri tutkimuksissa määritelty lähteestä riippuen 25–50 %. Perimällä on joka tapauksessa tärkeä osuus lonkkavian syntymisessä ja sen suhteellisen korkean periytyvyysasteen vuoksi sitä voidaan jalostusvalinnoilla myös vastustaa.

Lonkkaniveldysplasia on polygeeninen ominaisuus, eli useat eri geeniparit yhdessä vaikuttavat sen ilmenemiseen yksilössä. Ympäristötekijöistä, jotka vaikuttavat yksilön ilmiäsuun, voidaan mainita ainakin kasvuajan ruokinta ja liikunta. Useamman eri geeniparin vaikutus yhdessä ympäristötekijöiden kanssa aiheuttavat sairauden vastustukseen ongelmia, koska etukäteen ei voida kovin suurella varmuudella ennustaa yksilön periyttämää lonkkaterveyttä pelkästään yhden yksilön oman ilmiäsun perusteella. Koska saman pentueen eri yksilöt saavat geeninsä sattumanvaraisesti vanhemmiltaan, saattaa samassa pentueessakin olla lonkkaniveldysplasian suhteen sairaita ja terveitä yksilöitä. Lonkkaniveldysplasian suhteen on selvää, ettei vastustuksessa päästä toivottuun tulokseen, jos lonkkaterveydeltään keskimäärin heikosta pentueesta käytetään yksittäistä tervettä yksilöä jalostukseen. Tilanne on sama tietenkin myös muiden polygeenisesti periytyvien sairauksien suhteen.

Mahdollisimman suuri osa koirista tulisi kuvauttaa, jolloin yksittäisen koiran geneettisen tason arviointia auttavat myös sen sukulaisten tulokset. Jalostukseen käytettävien yksilöiden sukulaisten, erityisesti pentuesisarusten, tulokset tulisi myös ottaa huomioon jalostusyksilöitä ja – yhdistelmiä suunniteltaessa. Suomessa olevan populaation pienen koon vuoksi tutkittua tietoa ei ole riittävästi kattavan yhteenvedon tekemiseen. Rodussa on tehty terveystarkastuksia, mutta vastauksia ei ole saatu.

Lonkkakuvaustilasto vuosilta 2009 – 2015

Vuosi	Rekisteröityjä	A	B	C	D	E	Yhteensä
2009	24	4	0	1	4	0	9
2010	2	0	1	0	1	0	2
2011	6	0	1	0	0	0	1
2012	0	0	0	0	0	0	0
2013	9	0	1	2	2	0	5
2014	2	0	0	0	0	0	0
2015	0	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	43	4	3	3	7	0	17

Vuosi	Tutkittu	A	B	C	D	E
2009	38%	44%	0%	11%	44%	0%
2010	100%	0%	50%	0%	50%	0%
2011	17%	0%	100%	0%	0%	0%
2012	0%					
2013	56%	0%	20%	40%	40%	0%
2014	0%					
2015	0%					
Yhteensä	40%	24%	18%	18%	41%	0%

Kynnärniveldysplasia

Kynnärniveldysplasian periytyvyyttä on muilla roduilla jonkin verran selvitetty, ja joillakin roduilla sen periytyvyysaste on ollut kohtuullisen korkea. Periytymisastetta koskevat arviot ovat keskimäärin hieman alhaisempia kuin lonkkaniveldysplasialla. Kynnärniveldysplasia on myös polygeenisesti periytyvä. Kasvuajan ruokinta ja liikunta ovat myös keskeisimmät dysplasian ilmenemiseen vaikuttavat ympäristötekijät. Kynnärvarren luiden pituuskasvuun vaikuttavat vammat kasvuiässä aiheuttavat myös samankaltaisia muutoksia kynnärniveliin. Vammojen yhteydessä muutokset ovat yleensä vain toispuolisia, geenien vaikuttaessa samoin molempiin jalkoihin.

Kynnärniveltutkimus on helppo suorittaa lonkkakuvausten yhteydessä, joten sen aiheuttamat lisäkustannukset koiran omistajalle ovat hyvin pienet. Kynnärniveldysplasiaa ei rutiininomaisesti tutkita ulkomailla, esim. rodun kotimaassa. Suomessa kuvauksia on tehty osalle koirista.

Kynnärniveli lausunnot 2009 – 2015

Vuosi	Rekisteröityjä	0	1	2	3	Yhteensä
2009	24	9	0	0	0	9
2010	2	2	0	0	0	2
2011	6	1	0	0	0	1
2012	0	0	0	0	0	0
2013	9	3	2	0	0	5
2014	2	0	0	0	0	0
2015	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	43	15	2	0	0	17

Vuosi	Tutkittu	0	1	2	3
2009	38%	100%	0%	0%	0%
2010	100%	100%	0%	0%	0%
2011	17%	100%	0%	0%	0%
2012					
2013	56%	60%	40%	0%	0%
2014	0%				
2015					
Yhteensä	40%	88%	12%	0%	0%

Kivesvikaisuus

Kivesvikaisuus tarkoittaa sitä, että uroksen toinen tai molemmat kivekset jäävät laskeutumatta normaalisti vatsaontelosta kivespussiin. Kives voi jäädä vatsaontelon sisään tai nivusalueelle ihon alle. Kivesvian periytymistapaa tai sen kehittymiseen vaikuttavia tekijöitä ei ole voitu perinpohjaisesti selvittää. Kivesvikaisuus todetaan viimeistään 1-vuotiaana. Kivesvikaista koiraa ei palkita näyttelyissä eikä sitä voi käyttää jalostukseen. Muuhun harrastuskäyttöön kivesvikaisuudella ei ole merkitystä. Sarplaninacien kivesvikaisuudesta ei ole tietoa.

Silmäsairaudet kuten PRA,RD tai HC

Rodulla ei ole havaittu silmäsairauksia. Silmäsairauksien esiintyminen on yleistä monilla roduilla, sen takia tilannetta tulee seurata.

Epilepsia

Epilepsialla tarkoitetaan kohtauksellista häiriötä aivojen sähköisessä toiminnassa. Kohtaukset voivat ilmetä erilaisina tajunnan ja liikunnan häiriöinä. Klassinen epilepsia-kohtaus on sellainen, jossa potilas menettää tajuntansa, kaatuu maahan kyljelleen, kouristelee rytmisesti ja mahdollisesti virtsaa tai ulostaa alleen. Kohtaukset menevät ohi yleensä muutamassa minuutissa itsekseen.

Sarplaninaceilla on muutama epilepsiaepäily, mutta ei kliinisiä tutkimuksia diagnoosia varten.

Epilepsian yleistymisen vastustamiseksi suositellaan, ettei kohtauksia saaneita koiria käytetä jalostukseen, eikä uusita yhdistelmää, joka on tuottanut epilepsiaa.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Sarplaninaceilla todetut sairaudet ovat olleet lähinnä yksittäistapauksia. Näitä ovat iho-oireet, korvatulehdus, syöpätapaukset, vatsalaukunkiertymä, kohtutulehdus, ruoka-aineallergia, kilpirauhasen vajaatoiminta ja spondyloosi sekä seroidilipofuskinoosi. Seroidilipofuskinoosiin on sairastunut virallisesti kaksi koiraa, eikä sairautta ole esiintynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Tilastoitua tietoa rodun kuolinsyistä on vaikea saada, niin Suomesta kuin rodun kotimaastakin. Suomessa sarplaninacien kuolinsyitä tilastoidaan niin vähän, että kauaskantoisia johtopäätöksiä on tämän perusteella mahdotonta tehdä.

Kuolinsyytilasto (24.2.2016)

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hermostollinen sairaus	3 vuotta 7 kuukautta	1

Kuollut ilman sairauden diagnosointia	1 vuotta 10 kuukautta	1
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	11 vuotta 9 kuukautta	1
Luusto- ja nivelsairaus	12 vuotta 4 kuukautta	1
Muu sairaus, jota ei ole listalla	3 vuotta 1 kuukautta	1
Tapaturma tai liikennevahinko	3 vuotta 8 kuukautta	1
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	11 vuotta 9 kuukautta	3
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	10 vuotta 9 kuukautta	3
Kaikki yhteensä	8 vuotta 7 kuukautta	12

4.3.4 Lisääntyminen

Rodun kotimaassa rodulla ei yleisesti ottaen ole tavattu suurempia lisääntymisvaikeuksia. Rodun yksilöt on pääasiassa astutettu hyvällä lisääntymisvietillä luonnollisesti ilman ongelmia.

Pentueiden koko on keskimäärin 6-8 pentua. Synnynnäisiä vikoja tai virheitä pennuissa on ollut hyvin vähän. Nartut synnyttävät normaalisti ilman synnytyso ongelmia.

Tilastotietoa sarplaninacien lisääntymiskäyttäytymisestä ei kuitenkaan ole, jotta edellä mainituista ongelmista voitaisiin esittää lukuja. Suomessa syntyy keskimäärin 1 pentue per vuosi.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Tällä hetkellä rodussa ei ilmene terveydellistä haittaa aiheuttavia tai koiran käyttöä haittaavia ulkomuodollisia ominaisuuksia. Sarplaninacien rakenteessa ei ole liioiteltuja piirteitä ja rotumääritelmän vaatimukset ovat sopusuunnassa toiminnallisuuden ja käyttötarkoituksen kanssa. Muiden muassa edellä esitettyihin asioihin tulee kuitenkin kiinnittää huomiota koirien arvostelussa ja jalostusvalinnassa, että hyvä tilanne säilyisi.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Tilastoitua tietoa rodun sairauksista Balkanilta on hyvin vähän saatavissa, sillä koiria ei pääsääntöisesti tutkita. Suomessa koiria tutkitaan, mutta koska kanta on pieni ja tutkimuslöydökset / sairaustapaukset yksittäisiä tapauksia, tutkimustuloksilla ei ole tilastollista merkitystä koko rotua ajatellen.

4.4 Ulkomuoto

Tärkeimpänä jalostuksellisenä tavoitteena ulkomuodon suhteen on ehdottomasti oltava rakenteen säilyttäminen liikuntakyvyn ja terveyden kannalta mahdollisimman hyvänä. Tämä on edellytys

koiranjalostuksen eettisten perusteiden näkökulmasta, mutta myös koko rodun säilymisen kannalta. Ulkomuodolliset ominaisuudet, jotka eivät ole terveyden kannalta keskeisiä, ovat toissijaisia.

Ulkonäköön liittyvät seikat tulee ottaa huomioon, että sarplaninac myös jatkossakin olisi sarplaninac. Terveysteen liittyviä rakenteellisia ominaisuuksia ulkonäkö ei saa kuitenkaan jalostusvalinnoissa ohittaa. Ulkomuodon jalostamisen suhteen voidaan todeta, että rodun ulkomuoto Suomessa vastaa keskimäärin hyvin rotumääritelmää. Yksilöiden välinen vaihtelu rodun sisällä on melko pieni ulkoisten ominaisuuksien suhteen. Rakenteellisesti koirista ei yleensä löydy kovin merkittäviä virheitä, ellei koon kasvua oteta huomioon.

Jalostustarkastukset ovat rodun jalostusta palveleva väline. Tärkeätä on kerätä ja saada tietoa Suomen kannasta luonteen, rakenteen ja ulkomuodon osalta.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Jalostuksen tavoiteohjelmassa asetetut tavoitteet jotka on sidottu PEVISA-ohjelmaan, ovat toteutuneet; lonkka- ja kyynärnivelkuvauspakon myötä kaikkien syntyvien pentueiden vanhemmat on lonkka- ja kyynärnivelkuvattu. Toisaalta jalostuksen tavoiteohjelma PEVISAn osalta on ollut liian rajoittava kohdassa pentumäärä (8 pennun jälkeläiskiintiö), joka on estänyt sijoitustoiminnan sekä johtanut siihen, että kasvatustoiminta ja koirien tuonti ulkomailta on tehty lähes mahdottomaksi.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Rodun rekisteröintimäärien maltillinen kasvu olisi hyväksi, jotta kannan koko saataisiin jalostuksellisesti turvalliselle tasolle. Kovin äkillinen ja voimakas pentukysyntä ei silti ole toivottavaa, koska tuotettujen pentujen lukumäärän lisääminen samalla jalostusaineksella ei lisää kannan geneettistä laajuutta.

Keskeisimpänä jalostuksen tavoitteena on ylläpitää rotua niin, että sarplaninacin luonne, rakenne ja ulkomuoto vastaavat rotumääritelmää sekä terveys että käyttöominaisuudet säilyvät mahdollisimman hyvinä. Rodun yhteiskuntakelpoisuus ja koirien jalostuksen eettiset periaatteet on huomioitava.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Kun yhdistelmää suunnitellaan, kasvattajan tulisi ottaa huomioon yksilöiden tiedossa olevat perinnölliset sekä muut viat ja sairaudet, luonteenominaisuudet ja ulkomuodolliset seikat. Jalostusparien pitää täydentää toisiaan, eikä niillä tule olla samoja rodussa esiintyviä virheitä. Jalostusta ohjaa myös Kennelliiton koirarekisteriohje. Sarplaninacien perinnöllisten ja muiden sairauksien esiintyvyydestä on vähän tutkittua ja tilastoitua tietoa, mikä tuo omat haasteet rodun jalostustyölle.

Terveys

Jalostuksessa käytettävien yksilöiden tulee olla lonkka- ja kyynärkuvattuja, ja tulosten täytyy olla voimassa astutushetkellä.

Lonkkaniveldysplasian osalta yhdistys suosittelee käytettäväksi mahdollisimman terveitä yksilöitä. Alaraja jalostuskäytössä on D/D –lonkka. Kyynärnivelten osalta virallinen tutkimustulos tulee olla vähintään 0 tai 1.

Lisäksi tulisi huomioida että molempien vanhempien yleisen terveyden tulee olla hyvä, eikä niillä saa olla todettuja kroonisia sairauksia tai muita muutoksia.

Luonne ja käyttöominaisuudet

Yksilön tulee olla luonteeltaan rodunomainen, ei arka eikä yliaggressiivinen. Yhteiskuntakelpoisuus on luonteen suhteen perusvaatimus, mutta myös alkuperäisiä rodulle tyypillisiä luonne- ja käyttöominaisuuksia tulisi kunnioittaa ja säilyttää ne.

Ulkomuoto

Ulkomuotojalostusta ohjaa sarplaninacin voimassa oleva rotumääritelmä, ja se säilytetään mahdollisimman hyvin rotumääritelmän mukaisena. Ulkomuodon suhteen korostetaan rakenteen säilyttämistä terveyden ja liikuntakyvyn kannalta optimaalisena. Sarplaninacin tulee olla rakenteeltaan tasapainoinen, luustoltaan vahva, mutta ei liioitellun raskas. Jalostukseen käytettävän yksilön tulee olla rodunomainen eikä sillä saa olla rotumääritelmän mukaista nollaavaa virhettä.

Kannan koko ja rakenne

Jalostuspohjan (geenipoolin) riittävästä laajuudesta tulee huolehtia. Kantamme monimuotoisuuden säilyttämiseksi tarvitaan ulkomaalaisia koiria käytettäväksi jalostukseen.

Ikä

Jalostukseen käytettävien koirien suositeltava alaikäraja on 24kk. Ensimmäisiä pentuja ei suositella teettäväksi nartulla yli 5-vuotiaana eikä yli 8-vuotiasta narttua suositella astutettavaksi. Pentueiden väli tulee olla vähintään 10kk.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Jatketaan rodun terveystilanteen, käyttötulosten, luonnetesti- ja näyttelytulosten seurantaan, tilastointia ja julkaisemista jalostuksen tarpeisiin. Lisäksi järjestetään ulkomuototuomarikoulutusta, luonnetestitapahtumia ja kutsutaan rodun alkuperämaan asiantuntijoita luennoimaan.

Terveys

Seurataan ja osallistutaan terveystutkimuksiin ja tiedotetaan näistä. Tavoitteena on järjestää vuosittain jalostustarkastustapahtuma, jossa käydään läpi terveen koiran rakenteelliset ominaisuudet.

Luonne ja käyttöominaisuudet

Kannustetaan koirien omistajia käymään luonne- ja käyttökokeissa, koska niiden tulokset ovat suhteellisen tärkeitä jalostuksellisia kriteereitä.

Ulkomuoto

Ulkomuototuomareiden tuntemusta rodusta pyritään kehittämään. Jalostustarkastustapahtuma järjestetään 1-3 vuoden välein.

Populaation kokonaistilanne ja rakenne

Jalostuspohjan (geenipoolin) riittävästä laajuudesta huolehditaan tilastoimalla ja päivittämällä koirarekisteriä, jossa näkyy mm. yhdistelmien sukusiitosasteita, sukusiitosasteen kasvunopeutta, vuosittaista tehollista populaatiokokoa, yksilöiden kokonaisjälkeläismäärää, jälkeläisseurantaa, sukulaisuussuhteita, terveystilastoja jne.

Toteutetaan käytännön jalostusneuvontaa ja vastataan jalostuskyselyihin. Julkaistaan jalostusaiheisia artikkeleita (rodun tilanteesta, tapahtumista, tilastoista ja genetiikan asiantuntijoiden kirjoituksia).

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none">• lahjomaton vartiokoira• omistajauskollinen• perusterve• säänkestävä turkki• soveltuu työkoiraksi maataloille, aluevartiointiin, harraste- tai kotikoiraksi• erittäin hyvä hajuaisti• sitkeä ja periksi antamaton• kannan geneettinen laajuus on saatu säilytettyä kohtuullisen hyvänä tuontikoirien avulla• tuodaan säännöllisesti uusia siitoskoiria• kansainväliset kontaktit• yhdistys tukee kasvattajia tekemään kansainvälistä yhteistyötä niin harrastajien kuin rotuyhdistysten kanssa• yhdistys tiedottaa, auttaa jalostusvalinnoissa ja järjestää jalostustarkastuksia	<ul style="list-style-type: none">• kanta on täysin riippuvainen geeniaineksen tuonnista ulkomailta• rotuyhdistyksen jäsenmäärä on pieni > taloudelliset voimavarat ja henkilöresurssit eivät tahdo riittää >> yksittäiset aktiiviset jäsenet kuormittuvat liikaa• tutkittujen terveystietojen vähyyks• koon kasvu > terveysongelmat• vähän kasvattajia• sairauksista vähän tietoa Suomessa > tiedon panttaaminen• sairauksista vähän tietoa ulkomailla > koiria ei juurikaan tutkita

Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none"> • työkoirakäyttö • yhteistyö muiden järjestöjen kanssa esim. tapahtumien järjestämisen suhteen • rodun tuominen paremmin esille näyttelyissä ja kokeissa lisäksi tunnettavuutta ja kiinnostusta rotuun • populaatio laajenee • kasvattajia tulee lisää 	<ul style="list-style-type: none"> • alkuperäisten luonneominaisuuksien häviäminen • luonne > arkuus • rotua harrastavien ihmisten keskinäinen yhteistyökyky puutteellista • rotua ja sen ominaisuuksia ei tunneta riittävän hyvin, jolloin sarplaninac voi päätyä omistajalle, jolla ei ole riittäviä valmiuksia koiran ominaisuuksien suhteen • kasvatus loppuu Suomesta • populaation pieneneminen maailmalla • perinnöllisten sairauksien lisääntyminen • muut laumanvartijarodut vievät ostajia • liian tiukka PEVISA > jalostustyö vaikeutuu ja pahimmillaan rotu menetetään

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Sarplaninac Club Finland ry:n hallitus seuraa koirien luonne- ja terveystilannetta, koe- ja näyttelytuloksia, ja tekevät niistä tarvittaessa korjaus- ja kehittämissesityksiä yhdistykselle. Hallitus seuraa jalostuksen tavoiteohjelman toteutumista jokavuotisessa toimintasuunnitelmassaan. Vuosittain laaditaan tilastoja joiden avulla voidaan seurata rodun kehityksen suuntaa.

Hallitus seuraa jalostuksen ja kasvattajien toimintaa. Mikäli asiat niin vaativat, yhdistys voi milloin tahansa kokoontua sääntöjensä puitteissa ylimääräiseen yleiskokoukseen käsittelemään jalostuksen tavoiteohjelmaa tai muita rodun jalostukseen liittyviä asioita.

Vuosittaisessa vuosikokouksessa ja muissa yhdistyksen tilaisuuksissa sekä jäsentiedotteilla jäsenistölle tiedotetaan rodun tilasta ja kehityksen suunnasta. Vuosittain tarkastetaan ollaanko saavuttamassa päämäärää ja näiden tietojen pohjalta korjataan seuraavan viisivuotiskauden tavoiteohjelma, jotta haluttu tavoite saavutettaisiin. Jalostuksen tavoiteohjelma julkaistaan rotujärjestön internetsivulla ja se päivitetään kerran viidessä vuodessa.

7. LÄHTEET

Suomen Kennelliitto ry: Jalostuksen tavoiteohjelman malli

Tsekinpaimenkoirien jalostuksen tavoiteohjelma 2016–2019

KoiraNet (Kennelliiton jalostustietojärjestelmä)

Suomen Kennelliitto ry, Artikkelit:

ELT Anu Lappalainen; Lonkkanivelen kasvuhäiriö

ELT Anu Lappalainen; Kyynärnivelen kasvuhäiriöt

MMT Katariina Mäki 14.12.2011; Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja

Muut tietolähteet:

Rade Vesic, Serbia

8. LIITTEET

Liite 1. Sarplaninacien rotumääritelmä

Liite 2. Sarplaninac Club ry:n säännöt

Tekijät: Asko Sorvo, Maarit Miettinen, Sari Toikka